

„ЗАСТАВА“ излази два пута у недељу, четвртом и недељом.
Цена је на годину 10. фор. на по год. 5 фор., на четврт године 2 фор. 50 нов. а. в. за Аустрију, а за Србију на годину 100 гроша на по год. 50, а на четврт године 25 гроша.

ЗАСТАВА.

Одласи се Рачунају по величини врта, које из гармонта заузимају, и за сваку врту плаћа се за први пут 7, за сваки даљи пут 5 н. Осим тога за жиг увек по 30 н. Дописи се шаљу у редништву а предлата администрацији „ЗАСТАВА“ у Нови Сад.

Број 94

У Новоме Саду, у четвртак 12. октобра 1867.

Год. II.

Нови Сад 10. октобра.

Верни и понизни поданици свога Господара „журно су се одавали“ престољној беседи „са којом је Господар благонаволео отворити седнице Михољске скупштине“ у Крагујевцу. Тај поданички одзив саобшћавамо ниже (в. Србија). У њему се тачка по тачку парафразује престољна беседа; а зар и може другачије бити, кад адресу пишу они исти, који су и престољну беседу написали? Кад би имали пред собом адресу представника народних слободно изабраних и слободно зборених: онда нам неби било светије дужности, него да независном гласу народа, свој глас придружимо. Али, где наместо поносно корачајућих представника сувереног народа, пузе „поданици“ „свога господара“: ту ми можемо само питати: какво достојанство, каква значај може придати се писмену подписаном од 51 кмета, који су слепи оруђа министра унутрашњих дела, и од 45 неписмених поданика, који не читају ни писати неумеју? Такву комедију под маском „верног израза обштег осећања србског народа“ могу тек данашњи министри у Србији играти: а патриотско чувство само ће протестовати против тако недостојног и свирепог титрања са правом и зашћу србском. Та једна шака убогих Крићана, па неће да пузи пред „својим господаром“, већ са уздигнутом главом и светлим образом брани човечанско право на слободу мисли и речи, на веран израз обште воље; а ми, који смо позвани да дајемо примера за велику улогу слободе и човечанства на развалинама азијатског робства и тираниста — ми да и на крваво „ослобођењу“ огњишту несемемо бити изразом човечности своје?! Једна права народна реч србска, реч за обшту слободу и јавну истину: електричала би у ово време милионе јуначких десница, задала би смртни удар зулумћарству на Истоку, пробудила нов живот по свеуједности; али баш да се та реч у тако пресудном часу не чује — баш у томе комедијашки министри своју заслугу налазе! Купцу последњи час, да се шумадјаја цветом слободе зарумене; а они неналазе пречег посла, него да у чауру шумарске регуле народни дух завијају! — Топове лијете, пушке одучите? А! зашто духове обворужавате, зашто здрави разум народни притискујете, и недете да бар у последњем часу расуди о ономе што га сутра чека, да сагледа поље на коме му напред корачити ваља, да промисли непријатељску силу са којом ће се мерити? Јесте-ли људи? „Наш господар, он је непријатељ наш“, вели Лачонтен: махните се и ви једном „господарева“, си ког су нам и Турци додијали, па хайдете правцем братства, које једино може снасти бдућност србску.

Познато је, да је београдска влада иснала задовољења у Цариграду због крвничког дела и аустријском пароброду „Германија“. Као што бечки листови пишу, турска влада не да захтевана задовољења; она се наговара, да је Цветко Павловић, који је са србским пасошом јутовао, био бугарски вођа. Бечка влада, да би скинула са себе одговорност, удала је из службе свога консула у Русчку; овај сад без казни чека на ново одређење. Београдска влада није могла бити жешће изазвана, него што је изазвана оним догађајем на „Германији“, и нехоташку са којом се одбија вен протест у Цариграду. Идемо да видимо, шта ће она даље чинити.

Ако је веровати приватним гласовима из Париза, погинула два путника на „Германији“ жртва су неке интриге, по којој се турској влади било донело, да руски генерал Чернајев у путује у лицу једног од тих путника!

На што је спала турска „сила“ у ово време, може се судити и по следећем: Али наша која је послан у Кандију, ради миреша, однео је са собом, као што „Енденанд белж“ јавља, сикество адиђара, златних сатова, позлаћених бурмутица, шалова вапемирских, до сто плаћа дуката у злату, и т. д. Није тежко унапред знати, да ће рабри Крићани са презрљивим одбити златарске понуде врвног душманина слободе.

У Цариград је дошла једна депутација из Епира и Тесалије, да се жали на злу управу турску у тим областима. Из Цариграда пишу, да је та депутација предуретљиво примљена и упућена од владе.

Догађаји у Италији озбиљно се развијају. Париски „Монитер“ почиње пребацивати влади у Фиренцији, да хотимице пропуста Гарибалдовце у пачину област. „Извесно је, вели исти лист, да нове чете непрестају прелазити римску границу. Многи од њихових официра носе униформу. Гвозденим путем доведено се на Фиренцију у два маха 1200 Гарибалдоваца.“ „Општина национал“ пише, да је царева влада наумна оружано бранити папу противу Италије. „Влада та ласка себи, говори исти лист, да ће она узбити Италију самим пошљањем једног одељења француске војске у Рим. Ми се бојимо, да то небуде чиста обмана. Јавно мишљење развијало се у Италији толико, да Виктор Емануило неможе натраг ступити, а да непостави у опасност своју сопствену круну и монархијске установе. По свој прилици идемо на сусрет рату противу Италије. Да ли су добро прорачуване последице? Кад се законодавно тело састане до месец дана, ово ће затећи политику Француске заплетену, рат може бити оглашен Италији, несибежан са Прусијом; оно неће имати куд, него поклонити се пред закључењима учињеним без његова учешћа, и платити трошкове политике противне столетним предањима монархијске Француске, као и начелима (слободе) од 1789.

„Тажне“ дознаје поуздано, да је Наполеон званично дао на знање влади италијанској, да ће се француска војска одла послати у Рим, почем су Гарибалдовци порушили септамбарски уговор. „Инглеско-американска Кореспонденција“ јавља, да је влада италијанска одговорила на претњу француске владе, да би ново шилвање француске војске у Рим било опасно. Ако би се дао налог да француска војска иде наново у Рим, Италија би послала своју војску, која би пре француске у Рим дошла. „Франкфуртски Журнал“ донео је 6. (18.) окт. следећи телеграм из Париза: „почем италијанска влада није дала задовољајућег одговора француској влади, која је захтевала, да се заштитије пачина област противу даљег упадања Гарибалдоваца: закључено је, да се пошље француска флота са 5000 војника у Чинтавеклију.“ По једном телеграму из Тулона, такође од 6. (18.) окт. средњоморско одељење француске флоте стигло је у јутру тог дана у Тулон; а цела флота спремна је, да се на пут крене. Већ су се и коњи почели увозити. Очекивало се у ноћ истог дана 10,000 војника из Лиона, који су имали сутра дан у Италију поћи.

Папа је, по уверењу париске „Патрије“ послао жалбу инглеској влади противу материјалне подпоре коју Гарибалдова странка налази у Инглеској. Из Лондона пишу, међутим, да је управа источног паробродског друштва одобрила, да њен пароброд, који је узео пут Истока, примакне се западним обалама Сардиније и прими Гарибалдију. Тај пароброд имао је доћи у Алегро ноћу 6. (18.) окт.

„Курје Франсе“ има одкуд знати, да је Мазини последњих дана отишао из Лугана у Италију ради припомагања ослобођењу Рима. Био се разнео глас, да је Меноти Гарибалди (син) рањен; тај глас није потврђен. „Риформа“ јавља, да је Меноти Гарибалди заузео положај на Монте-Мапоре. Бенерал Никотера налази се у Чекапу, и у свеви је са четата планинским. Војска пачина уступа пред Гарибалдовцима.

У Брисел је стигла једна приватна шифрирана депеша, да је и у самом Риму буна букнула. Та депеша дошла је, вели се, неком сасвим озбиљном лицу, које је у стању поуздане извештаје из Италије добијати; само још потврђена није.

Баденска скупштина одобрила је уговор савеза који је влада закључила са Прусијом 17. августа 1866.

Лондонски лист „Пел Мел Газет“ јавља, да је лорд Станлиј послао ултиматум краљу Тодору, у коме изјављује, да су сви одношаји пријатељски између њега (краља) и инглеске владе прекинути. Тај ултиматум однео је један колонел са 200 војника.

Финиени у Ирландској наново устају. У округу Рипхему они су 4. (16.) окт. напали на стовариште оружја добровољаца, и узели су 60 пушака. У једној борби са полицијом ранили су више полицајаца. Инглеска кавалерија иде у потеру за њима; округ је сав узрујан.

„ХОН“ О ИСТОЧНИМ НАРОДИМА.

Под насловом „Угарска у европском сугласу“ осветљава „Хон“ у бр. 13., 15., 16. и 17. под I., II., III. и IV. положај Угарске у Европи, и при том баца поглед свој особито на запад и исток Европе. Из ових чланака указују се ове мисли: да угарски државници треба на то да иду, да не буде између Француске и Аустрије савеза, коме би цел била, нападај и рат противу Пруске; да такви савез нема симпатије у Мађара, и да би се у дело привести могао само обустављењем уг. устава, што опет не би могло бити без промене владатеља на престолу, пошто је овај владатељ на устав заклео се; да ће се Француска тежило без Аустрије склонити на рат противу Пруске; да се у таким околностима не треба бојати Русије, која нити треба угарске земље, нити би је могла освојити и задржати, док не би сав запад, Француску, Инглеску, Немачку и Талијанску победила; да у таким околностима Угарска може већи улаив на исток имати, него и сама Русија; да ће у таким околностима и решење источног питања мирним током поћи и свршити се, и да ће Угарска правичним решењем питања о народностима и либералним измирењем са „Хрватском“ положај свој, како према западу и северу, тако и према истоку утврдити.

Из ови чланака, у свеви са другим неким чланцима види се двоје; прво, да „Хон“ мир на западу и истоку Европе за утврђење свога положаја за преко нуждан држи; друго, да он највећу гаранцију мира, или бар локализовања и ограничења пруско-угарског рата у савезу између Аустрије са Угарском и Талијанске, и то у савезу на неутралности основаном налази, треће да мирно решење источног питања жели, и у том погледу од Турске уступке хришћанским народима, а од Србије умереност очекује.

Ми нећемо да се упуштамо у „Хонове“ комбинације према западу Европе. Нећемо да испитујемо овде, може ли се Талијанска свезати са Аустријом, ма и саме неутралности ради, без Рима, и саме јужне Тиролске; нећемо да испитујемо, да ли неће Француска самим догађајима, самим изазивањем од стране Пруске, принуђена бити, да рат прими или отвори, и хоће ли се тај рат локализовати на саму Француску и Пруску ограничити дати, све кад би хтела Угарска и Аустрија неутрално бити, особито кад је очевидно, да се Прусија на Русију налази, и да је цена тога од стране Русије то, да се са немачким питањем и решење источног питања скопча — ми ћемо пажњу нашу да обратимо само на онај део „Хонове“ вазора, који се на исток и народе у њему односе.

„Хон“ пре свега сврхује рачун са Романима, и налази, да су Романи за Угарску безопасни, особито у источној рату; финансијско стање с једне, неслога и одцепљеничке тежње Молдована с друге стране савишу снагу Романије; Романи, вели, неће тежити за крвавим решењем питања и зато, што би они најпре могли предмет међусобни комбинација велики сила бити; осим тога у Романији влада улаив Пруске, у Србији улаив Француске.

За главне чиниоце источног питања признаје „Хон“ јужне Славене, које на троје дели: на Србе, Бугаре и Босанце.

Србију „Хон“ за најглавнији фактор држи, али вели, да њу поред све ратне опреме и припреме мудра дипломатија води; за доказ томе наводи црногорски рат, где се Србија поред свију искушења није умешала, исто тако да је питање градова мирним путем решила, ма да ју је један део Србаља на рат подстицао.

Овом приликом напомиње „Хон“ и партије србске, али тако, да се види, да наше стање и наше одношаје непознаје. Вели, да има две партије међу Србима, једни би желли, да се Србија са Угарском, и односно са Аустријом скопча, да би тако прилике добила, Војводину повратити и са Србијом заједно једно политично тело образовати, и овима да је стан више у Новом Саду, него у Београду; Србија пак да нежел само зато с Угарском се приљубити, да од ње једно парче земље одлучи; пристапиде велике државе србске не траже с ове стране Дунава поље будући дела своји; од Угарске не пишу ништа, но да им не сметају развитку; ондашње публицисте стоје на

тако високом зренику, с кога потребу претељства између та два народа увиђају.

Ми незнамо, која је то партија у Србији која би било војводије ради, или иначе желела, да се Србија Угарској присаједини. Мож је пре и неко време после 1848. год. било не партије, или боље рећи неколико виши политичника у Београду, који су на то ишли али у Новом Саду ми невидимо трага по оној странки.

Што се овога листа тиче, у њему је чина које су лист у опасност довести одбијана и та мисао, да се Босна са Аустријом било непосредно, било посредно скопча да Босна у робству стеве — а ко би и мислити могао на то, да се Србија са Аустријом или Угарском скопча? Ако и јесмо са стацијима у Београду развог мишлења, начела и разне жеље и тежње у погледу унутрашње системе у Србији, никад нећемо себе Србије и Србства, или и самог областног Србства, у коначи Србије са Аустријом мађарском Угарском тражити.

„Хон“ са гледишта мађарске политике много држи на то, што је у Србији питање градова мирним путем решено, или боље рећи што је решење источног питања ту застало, вели, да у Србији добро знају, да су њома мађарске симпатије помогле, да Србија правде добије; неће, вели, Русија никад опрости Угарској, да је помогла, да београдски мунта безопасно прође поред прве источне криве.

„Хон“ напомиње, како се „предвечењима“ у Угарској није допало, што је питање градова мирним путем решено, и да су прешава претили, да ће се народ противу и побунити — а побуна је, вели, изостала. се побуном претило, није истина; није није да буде, ни речено да ће бити побуне само је разлагано, да је згодна да се ослободи Босна, Херцеговина, Црна Србија и други хришћански народи ономивало се, да не буде добит градова цена тога ослобођења; да су Мађари у интересу свом, у интересу свога народа, и св будућности желли, да на градовима прође, се на Београду буре стиша, да београдска мунта не подпали муну источног питања, то да говољно верујемо, и увиђамо разлоге те — али кад су у Србији знали за подпор Мађара у том правцу, онда морамо веровати и србска влада унапред није имала даљих планова, да није истина, што је немима да ће се Србија кренути, чим жетва увиђамо такође, како је дошло, да су у ма не само из Београда, него и у Пешти падали на Србе, који су били противу па да се ствар на градовима реше.

Узгред буди примењено, да „Хон“ са довољством констатује било истиниту, или ображену саревљивост међу источним народима, што демократичној странци никако не личи.

О солидарности Србије и Босне „Хон“ ниједна појма нема, или му тај појам никако у рачун не иде.

О Босни говорећи, навађа „Хон“, како су се стари хришћански племићи потурчили, како и сад, ма да су исте крви и истога језика хришћанима, са Турцима држе, и неће није са Русијом опрјатељити се, па онда о хришћанима додаје, да ји је највећи део католика вере у Босни; „Хон“ дакле или незна, и неће да зна, да је већа половина Босне православне вере. „Хон“ неиде за тим, да Угарска добије Босну, ни непосредно, ни посредно, ни тем Хрватске — али не само да не жели, се Босна са Србијом скопча, него очевидно то ко стање Босне за целисходно држи, да се држи Турска влада под неким уступцима народни живот и „обштјанску“ самоуправу.

„Хрватску“ треба и зато измирити, да он незадовољну Босну, а тим источно питање не подпали. „Хон“ је дакле у очевидном страху због источног питања, и свуда само мир и неке уступке препоручује.

Тако и за Бугаре вели „Хон“, да ји 4 милиона има, да и они неће ни Руси, ни Срби да буду, не самостални, да ји више грчка цархија, него Турци у пркви газе; Бугари се, вели, задовољили, да им се даде, „обштјанска“ самоуправа, друго народно роисповедно употребљење, и „Хон“ додаје, да из достављеног „Хон“ дознаје, да ће су-

тан Бугарима за кратко време обоје ово дати.

Кад се ово двоје испуни, у чему, вели „Хон“, мађарске и аустријске дипломате могу великог утицаја имати, бадаваће Русија код Бугара симпатије тражити.

Што „Хон“ дакле хоће, то је одржање Турске: међутим додаје, да Угарска петреба да се меша у ратно решење источног питања, да се не би оцепла.

„Хон“ много држи до повољног решења питања о народностима и до задовољења Србија у Угарској, чиме би се пут препречио и руским симпатијама овде и аустријским плетанима у Београду — то је све лепо и од нас давно речено: али кад „Хон“ и сад још мисли, да ће нацрт саборски „повереника“ о народностима немађарске народе, а нарочито србски народ задовољити, и ако је у њега и сад издајство отачбине, арондовање жупанија по народностима за кључ и основ решења општег питања о народностима узети, то се јуто ваља, и последњи ће бити, да не само неће ни одсад бити Србаља, који би желели Србију под угарску круну српрати, него ће томе свим противна тежња овладати.

„Хон“ завршује с тим, да Мађари треба на то да иду, да сва она племена (перек) која око њи живе, мирним путем, без силе, дје до своје из себе развијене државне самосталности, да је то најбољи лек противу русификације, и да ће само погрешном мађарски и турски дипломата бити, ако и поред тога овлада тежња Русије — по прво нисмо на чисто, шта намењује „Хон“ „племенима“ не само околне, него и у Угарској; друго погрешка би хришћански народа била, кад би они још веровали у то, да Турчину мирни поставак и развитак народни држава у Турској у рачун иде, или на срцу лежи, и зато погрешка србски дипломата бити, ако првом приликом не апелују на свој народ, који ће прави пут решењу источног питања наћи.

Оволико сада о тима свакако значајним чланцима „Хона“.

ЦАРСКО РУЧНО ПИСМО

којим је Њ. Вел. цар одговорио на адресу владика.

Аустријске владике добише од Њег. Вел. цара одговор и то овакав, какав заслужише. Добиле одговор који ће по целу аустријску штакву и народности бити од великог значаја, а према садржају његовог и дела последице. Конкордату је овим одговором задан самртан ударац, а архипастирима дана добра наука, да се не мешају одвише у светске ствари, јер ово није средњи век, и да не чине раздора и неслоге у народу, кад му је слога најпотребнија. Ово је миг и за све архипастире, да се мање забављају „житејским попеченијама“, па се боље старају за духовно стадо своје.

Царско писмо гласи овако:

„Драги кардинале кнеже-митрополиту Рау-Рере: Писмо, које ми архиепископи и епископи, које последњих дана септембра о. г. сарпјеписте на договор у Беч, послаше у мој владичан дворски стан у Ишлу, предао сам свом одговорном министарству.

„Радо ценим архипастирску ревност и добро мишљене намере, које су можда сакупљеним владикама као савестна дужност показале, са световном изјавом устата наново као и г. 1849 и 1861 за сачување права и користи католичке цркве; али морам жалити, да им је, у место као што сам желео, да подупиру озбиљне тежње моје владе у замашним питањима и да њихово тако хитно решење у духу помирења и сузретања подпомогну — било милије предложити и обнародовати адресу, која тако јако узбуђује духове, у отешчава онај задатак, у ово време, у ком нам је, као што и саме владике врло угодно примећују, слога тако вужна, и тако нам је прешанзадаток, не умножавати поводе неслоге и тегабе.

„Уздам се, да ће преосвештени архиепископи и епископи уверени бити, како ја у свако време знам заклањати и заштитавати цркву, али да ће се и они ошемелити оних дужности, које ми као уставном владалцу ваља испуњити. У Бечу 15. октобра п. р. 1867.

Франц Јосиф с. р.

К овоме писму ваља још и то додати, да Њег. Вел. опомише владике на своје дужности уставног владалца, да би и они спознали да ово није средњи век него уставно доба, у којему светлост а не мрак царује. Еле кад узмемо на ум, како рајсрат устаде против конкордата и владичанске адресе, како се обштине дигосе, па како и Бајство министарство би условљено од тога, хоће да престане снага конкордата или не — онда се можемо уверити, да је царским писмом уставност одржала сјајну победу. Ако се према томе и даље узради, онда ће бити и добра плода и за само католичку народност, ако је пријатељ правој слободи. И Рим се жуља, па и то је конкордату према глави.

Нови Сад 10. октобра. Данас је стигао магистрату следећи позив:

Немало дирну срца хрватских синова глас о насталој оскудици у горњој крајини, а именовито у Лици и Крбави! овогодишња бо суша проузрочи толику, невољу да жителски речених предела ни семена неуватише. Већ сада, кад се по другим страна домовине, које је Бог надарно обилним плодом живеж справља и за зиму приправља, влада у речени крајеви толика глад, да се народ хрпимце селити почео, а оно што, је слабијега и немогућ се упуштати на далекне путеве, гине и страда од глади и невоље. Ако се дакле народу што брже испружи рука помоћница, бојати се најтежи и по народ убитачни последица.

Стога се је дозволом високога кр: наместничкога већа устрои одбор из господе: Крешића, Цривадка, Хондла, Сабљића, Јакића, Зоршића, др. Копача, Брттона, Фабишића, Самоила Вајца, Јеролима Пристера м. л., Филипа, правника Нарјановића и Врбанића, који ће се побринути, да се насталој оскудици колико се може доскочи.

Дочим жителски наведени предела немаду уздања, у никога већ у своју браћу, тешко своме без својега, ббраћа се одбор у име пострадалог народа на славно поглаварство Новог Сада с молбом, да му у тој невољи помогне, као члану истога тела, као брат брату.

Зато позиваје одбор ово славно поглаварство, да у свом окружју крпко настоји сабирати добровољне дарове, не само у виши кругови, него и међу простим пуком, кому неће бити тешко за убога брата жртвовати по који ваган жита, или други који дарак.

Уједно умољава одбор славно поглаварство да настоји, да се у подручју овог сл. града устрои одбор, који би добровољне прилоге подписаном одбору слао, који ће се за захвалношћу побринути, да се ти племенити прилови народу разделе.

Сваки веледушни прилог, нека се изволи послати благајнику одбора г. Цривадку; имена господе приложника објавит ће се путем новина, а о свем ће се напоскон точан рачун положити.

Одбор за подпору сушом пострадалих крајиница.

У Загребу месеца листопада 1867.

Фр. Врбанић: М. Крешић: тајник председник.

Усељд тога биће одбор један склопљен, и обзнањен, кои ће прилоге у новцу или у рани купити, и на своје место доставити.

ДОПИСИ.

И. В. — У Пешти, 7. октобра. У Угарској се догађају у ово последње време многе важне појаве, како који дан, опозиција на све стране у народу све већма мах огима, а влада опет сваким даном употребљује све строжије мере против ње, да би је угушила, но она је баш само још већма тиме распаљује. Данас већ тако изгледа, као да већина саборска није више израз воље народне; а док после године дана дође до нових избора за сабор, може се скоро сигурно рећи, да ће настати ова естранка, која је данас на влади у Угарској. Влада сада ни мало не штити ни оне установе, што су највећа светиња народу; она је почела да крњи и самоуправу жупанија. Познато је, да је представништво хевешке жупаније распуштено, због тога што је закључило послати Кошуту адресу поверења, и кад се министарство против тога изјаснило, а представништво жупанијско не хтеде уважити министарску наредбу, буде послан томе велики жупан П. Рајнер као краљевски комисар са подпуном влашћу да може по своме увиђењу све нужне кораке учинити; и он распусти представништво на неопредељено време, но ово се тек развије, пошто је даво протест противу изашљана кр. комисара и против његовог поступка. Комисар је имао пуномоћије да и члеништво жупанијско распусти, ако би се противило наредби министарској, али ово изјави, да се новинију тој наредби, и тако остаде невредиом. Наравно, с трбувом за лебом!

Осим тога је дошло министарство у сукоб и с другим градомеђама. Тако је пештанска градомеђа одбила наредбу министарску ради порева за годину што долази, с том примедбом, да је министарство добило овлашћење од сабора само за порез ове године. И у турчанској градомеђи нашла је министарска једна наредба ово дана на јак одпор, а тако бива и у другим многим жупанијама. Сукоб између министарства и жупанија бива сваким даном све већи и чешћи.

Опозицију гоне на све стране, ево најпосле дођоше за њом чак и у сабор. Јуче у саборској седници поднео је Карло Рат, сауагит regaliu director (управитељ краљевих дсбара и заступник краљев у приватним одвојанија), писмени захтев, да му сабор допусти, да може против Л. Бесермишја посланика саборског и уредника „Мађар Ујшага“ (органа крајње левице саборске), подигнути процес писма Кошутовог, које је саопштио

свога места, и које, као што се у тужби вели, садржи у себи „побуњивање, да се фактично разреши државна сюза, која је основана прагматичном санкцијом и састоји се у заједници владалачке куће.“ Поглавито место у Кошутовом писму, због ког се Бесермишји оптужује, ово је: „Истина је: — и ништа ново не ћу казати, јер сам то проповедао пред лицем хиљада, кроз толико година у двама деловима света, — истина је, и ја држим, да се владање аустријског дома не да сложити са независношћу и самосталношћу наше домовине.“ По једном закључку саборском не сме се никоји посланик под суд ставити, догод сабор не да на то своје самвољење; зато се и обратио сад краљев заступник на сабор, па ако добије од овога допуштење, онда ће подићи тискарску парницу против уредника „Мађар Ујшага.“ Заступник Шомшић предложи, да се ова ствар не решава одмах сада, јер је врло важна, него да се одреди један одбор из једанаест чланова, који ће целу ствар добро у расуђење узети, и своје мњење сабору поднети. Сабор закључи, да се и молба К. Рата и предлог Шомшићев печатају, заступницима поделе, и у понедељник на дневни ред ставе. С нестрпљењем очекујемо ту седницу, која ће заиста бити једна од најважнијих, јер ће се ту тек најбоље показати саборска већина, шта и како мисли.

Поводом тим, што је прапика „Политика“ донела позив за подпомагање пострадалих Лицана, као и званичника и учитеља у троједници, који су на правди страдали, доноси „Пешти Хирнек“ (орган пошовске партије) један дугачак чланак, у коме говори, да су данашњем према Мађарима непријатељском расположењу у троједној краљевини узрок Бахова и Шмерингова влада, које су свугде понаместале такве званичнике и учитеље, који су „најфанатичнији Славени, па мрве и мађарско име и народ.“ Он се (наравно) радује томе, што су толики званичници и учитељи последице са својих места, па се тако далеко занео да вели: „Народ је хрватски тиме, што су ови збачени, још за времена избављен од велике несреће.“ Ето примера најкрајње надувености и глупости! Тиме, што су најодбрањиви синови једнога народа укловени са оних места, на којима могу најуспешније делати за напредак свога народа, што је најбољим члановима народа одузет ужитак, тиме је на народ изабављен од велике несреће! „Пешти Хирнек“ ваљда још држи, да ће народ српско-хрватски зато благодаран бити данашњој влади? И заиста тако је! Ево шта на свршетку тога чланка стоји: „И сад се не ради о угњетавању, него о избављењу и ослобођењу народа хрватског (не знам од кога хоћете ви да га ослободите, кад он хоће да се ослободи од нашег притиска и угњетавања!) — према тежњама неколико занисених бунџија, који су доста подрљивии, да хоће да жртвују своме користељубљу сваку будућност сиротог народа хрватског. — Уставно уређење и са старинском братском саземом измирења Хрватска и сама ће заштити уста бунџијама.“ Тако може писати само занешањак, који би желео, да све по његовој ћуди буде, а ни мало не води рачуна о самоме народу, за чије се благо тако јако стара. Нека сиђе тај писац мало доле међу народ српско-хрватски, па ће се уверити, да као што ови мисле, које он „бунџијама“ назива, тако и цео народ мисли; онда би се и он, а и други Мађари који се још дају обавестити, тргли из свог заноса и увидели би, да се таким поступцима, какви су досад тамо чињени, не ће никад повратити братска сюза, него ће Мађари стећи себи само најгорчије непријатеље, а тешко оном, коме је и комшија непријатељ!

Пре неколико дана била је министарска конференција, у којој је, као што се говори, решено да се сабору што пре поднесе предлог за подпуно равноправност свају грађана у држави, да сви грађани без разлике вероисповести једнака права уживају; а сви томе противни закони, који досад постоје, да се укину.

Од оно доба, како је султан био у Будим-Пешти, почели су Мађари увиђати, да нису они усамљени у Европи, него да имају по крви еродне браће, те су највеће гостопримство указали владоцу својих једноплеменника, а симпатије њихове према Турској су сваки дан све живље, и сво већ нашоше одзива. Силни цар царева и наследник проороков радосно сећајући се свог бављења у престоници Угарске послао је ових дана орден Мецидије првог реда министрима б. Венкхајму и грофу Мику и још неким. И Србима добро познати М. Сенткекима пештански градоначелник добио је такође од султана орден Мецидије трећег реда, али је понуду одбио с том примедбом, да он не зна никаквих својих заслуга, за које би га могао примити.

Кад смо већ код ордена, да споменем и то, да је скоро у исто доба и Б. Урхави заступник земаљски и главни сурадин код мађ. листа „Пешти лан“ (вечерњи лист) добио од цара орден витешки крст почасне легије.

Урхави је написао живот Наполеона III. и сапише уводне чланке у поменутом листу, у којима шири начела Наполеонова, па наравно да овај није могао заборавити на таког распротранитеља својих начела.

Х. У Пешти 7. окт. Јуче је угарски сабор држао изненада седницу пошто је прочитан и одосторевен записник прошле седнице прочитају се још неке петиције, напоскон рече председник Сентивањи да је добио од Рата Сауагит regaliu director-а званично писмо усељд кога је ову седницу и сазвао. „Крунин адвокат моли сабор за дозволу, да може подићи парницу против посланика Бесермешија уредника „Мађар ујшага“, због тога што је у своме листу штампао Кошутово писмо од 8 (20.) августа т. г. управљено на изборног председника вацкога округа, јер поједини ставови тога писма а нарочито став у ком вели: „Истина, не велим ништа ново, јер јасам то годинама оглашавао хиљадама хиљада слушаоцима у обе чести света, истина ја држим да се господарење аустријског владајућег дома неслаже са независношћу и самосталношћу моје домовине, и уопште дух којим то писмо дише грешни против §. 6. штампарског закона и дражи на фактично раскинуће прагматичком санкцијом углављене државне сзве. Кошут се не може позивати на одговор, јер се неје могло доказати да га је наменуо да се штампа, тако исто и онај коме је писмо намењено било, добио га је истом један дан доцније но пошто је оно у „Мађар ујшагу“ штампано. С тога се по закону позивају као одговорни Бесермеши као уредник, и Хекенаст као издаваатељ и притежатељ „Мађар ујшага.“ Но будући да је Бесермеши посланик, а као такви не може позивати на одговор, јер се неје могло доказати да га је наменуо да се штампа, тако исто и онај коме је писмо намењено било, добио га је истом један дан доцније но пошто је оно у „Мађар ујшагу“ штампано. С тога се по закону позивају као одговорни Бесермеши као уредник, и Хекенаст као издаваатељ и притежатељ „Мађар ујшага.“ Но будући да је Бесермеши посланик, а као такви не може позивати на одговор, јер се неје могло доказати да га је наменуо да се штампа, тако исто и онај коме је писмо намењено било, добио га је истом један дан доцније но пошто је оно у „Мађар ујшагу“ штампано. С тога се по закону позивају као одговорни Бесермеши као уредник, и Хекенаст као издаваатељ и притежатељ „Мађар ујшага.“ Но будући да је Бесермеши посланик, а као такви не може позивати на одговор, јер се неје могло доказати да га је наменуо да се штампа, тако исто и онај коме је писмо намењено било, добио га је истом један дан доцније но пошто је оно у „Мађар ујшагу“ штампано. С тога се по закону позивају као одговорни Бесермеши као уредник, и Хекенаст као издаваатељ и притежатељ „Мађар ујшага.“ Но будући да је Бесермеши посланик, а као такви не може позивати на одговор, јер се неје могло доказати да га је наменуо да се штампа, тако исто и онај коме је писмо намењено било, добио га је истом један дан доцније но пошто је оно у „Мађар ујшагу“ штампано. С тога се по закону позивају као одговорни Бесермеши као уредник, и Хекенаст као издаваатељ и притежатељ „Мађар ујшага.“ Но будући да је Бесермеши посланик, а као такви не може позивати на одговор, јер се неје могло доказати да га је наменуо да се штампа, тако исто и онај коме је писмо намењено било, добио га је истом један дан доцније но пошто је оно у „Мађар ујшагу“ штампано. С тога се по закону позивају као одговорни Бесермеши као уредник, и Хекенаст као издаваатељ и притежатељ „Мађар ујшага.“ Но будући да је Бесермеши посланик, а као такви не може позивати на одговор, јер се неје могло доказати да га је наменуо да се штампа, тако исто и онај коме је писмо намењено било, добио га је истом један дан доцније но пошто је оно у „Мађар ујшагу“ штампано. С тога се по закону позивају као одговорни Бесермеши као уредник, и Хекенаст као издаваатељ и притежатељ „Мађар ујшага.“ Но будући да је Бесермеши посланик, а као такви не може позивати на одговор, јер се неје могло доказати да га је наменуо да се штампа, тако исто и онај коме је писмо намењено било, добио га је истом један дан доцније но пошто је оно у „Мађар ујшагу“ штампано. С тога се по закону позивају као одговорни Бесермеши као уредник, и Хекенаст као издаваатељ и притежатељ „Мађар ујшага.“ Но будући да је Бесермеши посланик, а као такви не може позивати на одговор, јер се неје могло доказати да га је наменуо да се штампа, тако исто и онај коме је писмо намењено било, добио га је истом један дан доцније но пошто је оно у „Мађар ујшагу“ штампано. С тога се по закону позивају као одговорни Бесермеши као уредник, и Хекенаст као издаваатељ и притежатељ „Мађар ујшага.“ Но будући да је Бесермеши посланик, а као такви не може позивати на одговор, јер се неје могло доказати да га је наменуо да се штампа, тако исто и онај коме је писмо намењено било, добио га је истом један дан доцније но пошто је оно у „Мађар ујшагу“ штампано. С тога се по закону позивају као одговорни Бесермеши као уредник, и Хекенаст као издаваатељ и притежатељ „Мађар ујшага.“ Но будући да је Бесермеши посланик, а као такви не може позивати на одговор, јер се неје могло доказати да га је наменуо да се штампа, тако исто и онај коме је писмо намењено било, добио га је истом један дан доцније но пошто је оно у „Мађар ујшагу“ штампано. С тога се по закону позивају као одговорни Бесермеши као уредник, и Хекенаст као издаваатељ и притежатељ „Мађар ујшага.“ Но будући да је Бесермеши посланик, а као такви не може позивати на одговор, јер се неје могло доказати да га је наменуо да се штампа, тако исто и онај коме је писмо намењено било, добио га је истом један дан доцније но пошто је оно у „Мађар ујшагу“ штампано. С тога се по закону позивају као одговорни Бесермеши као уредник, и Хекенаст као издаваатељ и притежатељ „Мађар ујшага.“ Но будући да је Бесермеши посланик, а као такви не може позивати на одговор, јер се неје могло доказати да га је наменуо да се штампа, тако исто и онај коме је писмо намењено било, добио га је истом један дан доцније но пошто је оно у „Мађар ујшагу“ штампано. С тога се по закону позивају као одговорни Бесермеши као уредник, и Хекенаст као издаваатељ и притежатељ „Мађар ујшага.“ Но будући да је Бесермеши посланик, а као такви не може позивати на одговор, јер се неје могло доказати да га је наменуо да се штампа, тако исто и онај коме је писмо намењено било, добио га је истом један дан доцније но пошто је оно у „Мађар ујшагу“ штампано. С тога се по закону позивају као одговорни Бесермеши као уредник, и Хекенаст као издаваатељ и притежатељ „Мађар ујшага.“ Но будући да је Бесермеши посланик, а као такви не може позивати на одговор, јер се неје могло доказати да га је наменуо да се штампа, тако исто и онај коме је писмо намењено било, добио га је истом један дан доцније но пошто је оно у „Мађар ујшагу“ штампано. С тога се по закону позивају као одговорни Бесермеши као уредник, и Хекенаст као издаваатељ и притежатељ „Мађар ујшага.“ Но будући да је Бесермеши посланик, а као такви не може позивати на одговор, јер се неје могло доказати да га је наменуо да се штампа, тако исто и онај коме је писмо намењено било, добио га је истом један дан доцније но пошто је оно у „Мађар ујшагу“ штампано. С тога се по закону позивају као одговорни Бесермеши као уредник, и Хекенаст као издаваатељ и притежатељ „Мађар ујшага.“ Но будући да је Бесермеши посланик, а као такви не може позивати на одговор, јер се неје могло доказати да га је наменуо да се штампа, тако исто и онај коме је писмо намењено било, добио га је истом један дан доцније но пошто је оно у „Мађар ујшагу“ штампано. С тога се по закону позивају као одговорни Бесермеши као уредник, и Хекенаст као издаваатељ и притежатељ „Мађар ујшага.“ Но будући да је Бесермеши посланик, а као такви не може позивати на одговор, јер се неје могло доказати да га је наменуо да се штампа, тако исто и онај коме је писмо намењено било, добио га је истом један дан доцније но пошто је оно у „Мађар ујшагу“ штампано. С тога се по закону позивају као одговорни Бесермеши као уредник, и Хекенаст као издаваатељ и притежатељ „Мађар ујшага.“ Но будући да је Бесермеши посланик, а као такви не може позивати на одговор, јер се неје могло доказати да га је наменуо да се штампа, тако исто и онај коме је писмо намењено било, добио га је истом један дан доцније но пошто је оно у „Мађар ујшагу“ штампано. С тога се по закону позивају као одговорни Бесермеши као уредник, и Хекенаст као издаваатељ и притежатељ „Мађар ујшага.“ Но будући да је Бесермеши посланик, а као такви не може позивати на одговор, јер се неје могло доказати да га је наменуо да се штампа, тако исто и онај коме је писмо намењено било, добио га је истом један дан доцније но пошто је оно у „Мађар ујшагу“ штампано. С тога се по закону позивају као одговорни Бесермеши као уредник, и Хекенаст као издаваатељ и притежатељ „Мађар ујшага.“ Но будући да је Бесермеши посланик, а као такви не може позивати на одговор, јер се неје могло доказати да га је наменуо да се штампа, тако исто и онај коме је писмо намењено било, добио га је истом један дан доцније но пошто је оно у „Мађар ујшагу“ штампано. С тога се по закону позивају као одговорни Бесермеши као уредник, и Хекенаст као издаваатељ и притежатељ „Мађар ујшага.“ Но будући да је Бесермеши посланик, а као такви не може позивати на одговор, јер се неје могло доказати да га је наменуо да се штампа, тако исто и онај коме је писмо намењено било, добио га је истом један дан доцније но пошто је оно у „Мађар ујшагу“ штампано. С тога се по закону позивају као одговорни Бесермеши као уредник, и Хекенаст као издаваатељ и притежатељ „Мађар ујшага.“ Но будући да је Бесермеши посланик, а као такви не може позивати на одговор, јер се неје могло доказати да га је наменуо да се штампа, тако исто и онај коме је писмо намењено било, добио га је истом један дан доцније но пошто је оно у „Мађар ујшагу“ штампано. С тога се по закону позивају као одговорни Бесермеши као уредник, и Хекенаст као издаваатељ и притежатељ „Мађар ујшага.“ Но будући да је Бесермеши посланик, а као такви не може позивати на одговор, јер се неје могло доказати да га је наменуо да се штампа, тако исто и онај коме је писмо намењено било, добио га је истом један дан доцније но пошто је оно у „Мађар ујшагу“ штампано. С тога се по закону позивају као одговорни Бесермеши као уредник, и Хекенаст као издаваатељ и притежатељ „Мађар ујшага.“ Но будући да је Бесермеши посланик, а као такви не може позивати на одговор, јер се неје могло доказати да га је наменуо да се штампа, тако исто и онај коме је писмо намењено било, добио га је истом један дан доцније но пошто је оно у „Мађар ујшагу“ штампано. С тога се по закону позивају као одговорни Бесермеши као уредник, и Хекенаст као издаваатељ и притежатељ „Мађар ујшага.“ Но будући да је Бесермеши посланик, а као такви не може позивати на одговор, јер се неје могло доказати да га је наменуо да се штампа, тако исто и онај коме је писмо намењено било, добио га је истом један дан доцније но пошто је оно у „Мађар ујшагу“ штампано. С тога се по закону позивају као одговорни Бесермеши као уредник, и Хекенаст као издаваатељ и притежатељ „Мађар ујшага.“ Но будући да је Бесермеши посланик, а као такви не може позивати на одговор, јер се неје могло доказати да га је наменуо да се штампа, тако исто и онај коме је писмо намењено било, добио га је истом један дан доцније но пошто је оно у „Мађар ујшагу“ штампано. С тога се по закону позивају као одговорни Бесермеши као уредник, и Хекенаст као издаваатељ и притежатељ „Мађар ујшага.“ Но будући да је Бесермеши посланик, а као такви не може позивати на одговор, јер се неје могло доказати да га је наменуо да се штампа, тако исто и онај коме је писмо намењено било, добио га је истом један дан доцније но пошто је оно у „Мађар ујшагу“ штампано. С тога се по закону позивају као одговорни Бесермеши као уредник, и Хекенаст као издаваатељ и притежатељ „Мађар ујшага.“ Но будући да је Бесермеши посланик, а као такви не може позивати на одговор, јер се неје могло доказати да га је наменуо да се штампа, тако исто и онај коме је писмо намењено било, добио га је истом један дан доцније но пошто је оно у „Мађар ујшагу“ штампано. С тога се по закону позивају као одговорни Бесермеши као уредник, и Хекенаст као издаваатељ и притежатељ „Мађар ујшага.“ Но будући да је Бесермеши посланик, а као такви не може позивати на одговор, јер се неје могло доказати да га је наменуо да се штампа, тако исто и онај коме је писмо намењено било, добио га је истом један дан доцније но пошто је оно у „Мађар ујшагу“ штампано. С тога се по закону позивају као одговорни Бесермеши као уредник, и Хекенаст као издаваатељ и притежатељ „Мађар ујшага.“ Но будући да је Бесермеши посланик, а као такви не може позивати на одговор, јер се неје могло доказати да га је наменуо да се штампа, тако исто и онај коме је писмо намењено било, добио га је истом један дан доцније но пошто је оно у „Мађар ујшагу“ штампано. С тога се по закону позивају као одговорни Бесермеши као уредник, и Хекенаст као издаваатељ и притежатељ „Мађар ујшага.“ Но будући да је Бесермеши посланик, а као такви не може позивати на одговор, јер се неје могло доказати да га је наменуо да се штампа, тако исто и онај коме је писмо намењено било, добио га је истом један дан доцније но пошто је оно у „Мађар ујшагу“ штампано. С тога се по закону позивају као одговорни Бесермеши као уредник, и Хекенаст као издаваатељ и притежатељ „Мађар ујшага.“ Но будући да је Бесермеши посланик, а као такви не може позивати на одговор, јер се неје могло доказати да га је наменуо да се штампа, тако исто и онај коме је писмо намењено било, добио га је истом један дан доцније но пошто је оно у „Мађар ујшагу“ штампано. С тога се по закону позивају као одговорни Бесермеши као уредник, и Хекенаст као издаваатељ и притежатељ „Мађар ујшага.“ Но будући да је Бесермеши посланик, а као такви не може позивати на одговор, јер се неје могло доказати да га је наменуо да се штампа, тако исто и онај коме је писмо намењено било, добио га је истом један дан доцније но пошто је оно у „Мађар ујшагу“ штампано. С тога се по закону позивају као одговорни Бесермеши као уредник, и Хекенаст као издаваатељ и притежатељ „Мађар ујшага.“ Но будући да је Бесермеши посланик, а као такви не може позивати на одговор, јер се неје могло доказати да га је наменуо да се штампа, тако исто и онај коме је писмо намењено било, добио га је истом један дан доцније но пошто је оно у „Мађар ујшагу“ штампано. С тога се по закону позивају као одговорни Бесермеши као уредник, и Хекенаст као издаваатељ и притежатељ „Мађар ујшага.“ Но будући да је Бесермеши посланик, а као такви не може позивати на одговор, јер се неје могло доказати да га је наменуо да се штампа, тако исто и онај коме је писмо намењено било, добио га је истом један дан доцније но пошто је оно у „Мађар ујшагу“ штампано. С тога се по закону позивају као одговорни Бесермеши као уредник, и Хекенаст као издаваатељ и притежатељ „Мађар ујшага.“ Но будући да је Бесермеши посланик, а као такви не може позивати на одговор, јер се неје могло доказати да га је наменуо да се штампа, тако исто и онај коме је писмо намењено било, добио га је истом један дан доцније но пошто је оно у „Мађар ујшагу“ штампано. С тога се по закону позивају као одговорни Бесермеши као уредник, и Хекенаст као издаваатељ и притежатељ „Мађар ујшага.“ Но будући да је Бесермеши посланик, а као такви не може позивати на одговор, јер се неје могло доказати да га је наменуо да се штампа, тако исто и онај коме је писмо намењено било, добио га је истом један дан доцније но пошто је оно у „Мађар ујшагу“ штампано. С тога се по закону позивају као одговорни Бесермеши као уредник, и Хекенаст као издаваатељ и притежатељ „Мађар ујшага.“ Но будући да је Бесермеши посланик, а као такви не може позивати на одговор, јер се неје могло доказати да га је наменуо да се штампа, тако исто и онај коме је писмо намењено било, добио га је истом један дан доцније но пошто је оно у „Мађар ујшагу“ штампано. С тога се по закону позивају као одговорни Бесермеши као уредник, и Хекенаст као издаваатељ и притежатељ „Мађар ујшага.“ Но будући да је Бесермеши посланик, а као такви не може позивати на одговор, јер се неје могло доказати да га је наменуо да се штампа, тако исто и онај коме је писмо намењено било, добио га је истом један дан доцније но пошто је оно у „Мађар ујшагу“ штампано. С тога се по закону позивају као одговорни Бесермеши као уредник, и Хекенаст као издаваатељ и притежатељ „Мађар ујшага.“ Но будући да је Бесермеши посланик, а као такви не може позивати на одговор, јер се неје могло доказати да га је наменуо да се штампа, тако исто и онај коме је писмо намењено било, добио га је истом један дан доцније но пошто је оно у „Мађар ујша

да је од оног доба у Турцији такав овладао: да је иначе потребит, и са мношвом породицом учесник местни бележници своје оставити и у Сентомаш пресе-се морао, — да и остало поглаварство одато ку, броји час, кад ће на кога смртна пасти. —

А и други грађани ничему се бољем не ју. Једини намесник и местни парох Чо, показао је и делом и словом при укупу ретне жртве, да се у атар човечанства смр-не боји, јер је јавно гровно почињена уби-ска дела, која су у Турцији учестала, Ту-цијима пребацио, да се поред толиког гра-нског местног друштва таково што догоди-може. Он је као пастир његове цастве, са-им кораком своје позиву задоста учинио.

Видимо шта је даље са други позивни стра-ва учињено? Местна среска власт истрагу је ти врућим трагом чинила, и сигурности пове-меник ухватио је Медурџа; Медурџа је жу-нијском суду одправљен, да за своје заслу-но дело по околностима датим казан прими-и обштество туринско, у коме је још и да-с гвездо најневаљалији људи, оста и данас з нужни месту одговарајућим, личном и и-ва сигурности. Где се већ ово оми пут-ди и мирни грађани због зликоваца кроз-овор из пушке, у својим кућама, без зако-г одмаштења убијају, време би било да ад-инистративна виша управа озбиљне законе ме-у употреби, и овим равним делима једаред за-гада крај учини. Ево овим пренебрегавању медовало је следство, да је ови дана на ново-а бачког владике цустари, Сирггу, између-урије и Сентомаша на новосадском друму-ежећој чарди бирташева жена ноћу заклана-и да је од ње поробљено 200 фор.

Среска власт опет је своје учинила што се моментане истраге тиче, и Ивановиј комесар, не-промаши и ову прилику да неувати сумњиве зликовце, на које све околности озбиљно сум-њу доводе да су они. Двојица су уапшени, и криви знаци на хаљинама бар засада јасно сведоче на њи. Обојица су, на жалост, сенто-манци Срби, који су више реди ариштовани и у Сомбору били.

Овим поводом постао је новосадски друм-несигурним за путнике, а и у сам Сентомаш, доспе злоудо уверење, да и у њему грађан-ство боље на опрезу бити мора, кад и у сво-јој средини таки лица налази се. Неби ли и у овом погледу нужно било строжије мере си-гурности за будућност употребити и увести, ека сама виша власт озбиљно расуди? Жи-от човека највећа је драгоценост државе, то-прави темељ, а и живот једне државе, то-парви темељ, а и сам живот једне државе, обштине су темељ управљајуће владе и бу-дућности њива, знајући сви колико је год нас, је ово права истина, пак и опет никако да-ћемо до тог срећног времена, да се обштин-и ред уведе, и да једаред већ сходни об-штински закони и код нас бели свет угледају, да ову околност потање проицавамо, онда-рамо да признамо, како смо ми овде жи-ви иза осталих изобразени народа далеко-стали. Та узмите само то, да су Сими Сте-новићу, у оскудици парајући инструментари-тестером што се дрва сену, главу тестери-а, а тело му са касанским ножем касанили, ека сад ко погоди у ком се веку наша кра-на налази. О влатна просвето, којим ћеш ти-тром и над нама твоје спасоносне зраке у-звати.

СЛАВЕНСКЕ ЗЕМЉЕ.

СРЕБЈА. Скупштина у Крагујевцу одговорила на књажеву престолну беседу следећом адресом: Ваша Светлости премилостиви господару! „Михољска скупштина, желећи дати веран из-обштему осећању србскога народа, кои има срећу едстављати, жури се одазвати се престолној бе-ди, с којом, Господару, благоизвољесте отворити-данце љезине.

„Потомци тиковских скупштинара, народни пред-вници на овој скупштини, из дубине своје-ше благодаре преблагом Богу, што дочекаше, да-во из уста Милошева сина чују речи: „Градови-обалама Саве и Дунава у нашим рукама, и сло-ва и унутрашња независност Србије постале су-ава истина.“ Сми је дакле, достојно довршио оно-во, које је отац славно одочео.

„Вечна слава нека је великом имену онога, кои-поче, а свеобшћа народна благодарност одјек је-рвине, кои га доврши.

„Но, дајући најсвечанији изјав својему осећању, што је једна од народних жеља мудрошћу Ваше-светлости, имено на тај начин постигнућа и отач-на наша тако се ослободила од пређашњег не-равнобога стања, народна скупштина хити изја-вити надање: да ће, где треба, бити увиђено, као-у питању о градовима, да је крајње време: ис-лунити и остала, толико праведна, очекивања срб-ског народа, међу која долази и Вашом Светлошћу-помоћу извршење решења о Малом Зворнику и о-Сакару.

„Народна је скупштина с радошћу саслушала, како сте, Господару, одлично предсретнути били у-риграду. Захваљујући Вам за држање и понашање, ко-а је последица тај пријем, скупштина се нада, да ће и расположење, показано том приликом сприну-ше отачбине и нашега Светлога Владоца, бити-користи и за сав српски народ. Јер скупштина, Господару; морају тугом да исцупе појани, кои се, због од неког доба, догађају у пределима, гра-

ничјењима са Србијом од ушћа Тимока до утока-Дрине. Окром уобште несигурнога тамошњег ста-ња, још многи властници тамошњи, не само да не-пазе на наша осећања спрам крвне браће наше, него чине да се безобзирце газе гаранције српским-путницима и трговцима међународним правом под-јемчене: путници се нами излажу свакојаким не-годама, личност и имаовина њихова тако је мало-осигурана, да су, на жалост нашу, скорошња, це-лој Европи позната, недел показала, како и најне-внији путници могу да плате главом, само ако се-проближе к тој земљи. Ако се неби пресушио из-пор тим појавима саобраштај би се морао готово-прекинути, и трговина би била немома оназањена, а-народ би се осетио понижен у своје достојанству, које он и животу предпоставља. Очекујући од му-дрости Ваше Светлости, да промисли о начину: како би се могло све те теготе одклонити, скупш-тина Вас моли, Господару, да изволите рачунати на-готовост своих верних Срба, којима никакве жртве-неће бити скупе кад их глас њиховога владоца по-зове на одбрану чести и интереса српских.

„Не мање скупштина је захвална чувши за при-јатељство и благовољителна расположења гарантних-сила сприну Србије и њеног владоца. С једне стране-хришћанска просвећеност високих гараната, а с-друге стране осведочено достојанствен праван Ваше-Светлости у заступању српских интереса уливају-у скупштину надежду, да се то пријатељство и бла-говолителна расположења, не само неће унапредак-умалити, него да ће још, с дана на дан, све више-увешавати.

„Све законе и уређења, која Ваша Светлост бла-гоизволи напоменути, да су за последње три године-у живот ступила, скупштина сматра као доказ бриге-Ваше Светлости о срећи Србије. И изјављујући своју-захвалност на томе, она ће се пожурити, у даљим-саветовањима, са органима Ваше Светлости, изжа-вати како у односу на те имено законе, тако и и-наче, све што би држала да би било од користи-за напредак земље наше. По себи се рзуме да ћемо-с тим већом готовошћу похитити на договор о за-кону за шуме, као одвећ важном за нашу отач-бину. А тако исто нећемо пропустити претрести и-проект закона о радњама са свом озбиљношћу, кој-таква ствар заслужује.

„Чувши из уста Ваше Светлости да се прибли-жује време када ће и кроз нашу милу Србију гно-дени пут пролазити, скупштина хити изјавити нај-топлију жељу да се то у сваком погледу важно-предузеће, што скорје и оствари.

„Могућност плавитоје по Морави и грађењу но-вих путова по Србији предмети су кои такође само-могу изазвати радосно одобравање. Но скупштина-узима и ову прилику да изјави како живо жели: да-би се и сви они путеви, кои су у закону о путо-вима пројектовани, што је могуће пре, просекли и-за већи лакши саобраштај припремили.

„Господару, ти с родитељским оком гледаш на-све наше успехе на пољу произвођења земаљскога-богатства, кад изјављујеш да ћемо се ми и у ми-ренеме развијати и напредовању понаштити да по-већемо ставом највернијим народа. Узимајући овај-одзив за нов покретач к већим својим усљављанима-за умножавање материјалнога богатства, ми се-надамо да ће нас влада Ваше Светлости, на том-путу подпомогати сходним заводима и свим оним-што што производност увећавати и изобилнијом-учинити може.

„Као што и раније рекосмо, и све законе у пра-восудној струци сматрамо као умножавање јемства-за слободу и напредак српског, и најславијег др-жављанина српскога. С толиком њеном радошћу са-слушасмо глас, да сте, Господару, благоизволили-дотичним органима своима издати налог: за боље-поделење послова између судских и администрати-вних власти. Срећно извршење те мисли биће нај-бољи наикт како српскоме правосудству тако и зе-маљској управи.

„Господару! нас је дубоко потресало онако бла-говолителан одзив Ваше Светлости о нашој народ-ној војсци. Народна је скупштина уверена да ће-народни војници, после тако свечане изјаве влада-лачкога задовољства и захвалности, унапредак још-радије старати се да дужности своје врше. Али-народни представници несмеју да затегају од Ваше-Светлости, како они, а с њима и цео народ, држе-да ће народна војска тек онда поднунце бити до-стојна такога задовољства и такве захвалности, кад-буде делом допринела к исцунењу задатка, за кои-је установљена, те да онда, као и сви ми сада, из-дубине српских срца може подвикнути: живио-установитељ и врховни повелитељ на-родне војске, б. в. а. з. МИХАИЛ М. ОБРЕНОВИЋ III.

У Крагујевцу 1. октобра 1767 г. Nr. 7.

Ваше Светлости свога премилостивога господара-верни и понизни поданици:

Председатељ народне скупштине Ж. Карабибе-ровић с. р., подпредседатељ Ранко Јовановић с. р., секретари: Милан Б. Милићевић с. р. Ђорђе Р. Пан-телић с. р. Посланици окружја алексиначког: Ваца К. Стојић с. р. Петар Ђурковић, свештеник с. р. К. Видојко Радовијевић. † Михаило Милићевић. Ми-лутин Стојановић с. р. А. Лукић с. р. посланик за-варош Београд. Посланици окружја београдског: Петар Апостоловић с. р. Степан Ружић с. р. Јере-мија Обрадовић с. р. Мијаило Ранковић с. р. Сте-ван Лукић с. р. Димитрије Марковић с. р. Посла-ници окружја ваљевског: Живо Тадић с. р. Иван Поповић с. р. свешт. Живо Јермећ с. р. † Тодор Јанковић. Даљан Г. Радовановић с. р. Нико Стојић с. р. † Живо Ђосић. Ненад Михаиловић с. р. Посла-ници окружја књажевачког: Павле Радењковић с. р. † Милија Јовановић. † Симеон Ристић. † Ми-лета Ђорђевић. † Тома Рајковић. Посланици окру-жја крагујевачког: Коста Грудић с. р. † Тодор Мирковић. † Станислав Пеовић. † Аскентије Си-мић. † Митар Катанић. Анта Панчић с. р. Драгу-тин М. Ризнић с. р. Милоје М. Божић с. р. Радоје Недич с. р. Посланици окружја крајинског: Николаче Петровић с. р. М. Лазаревић с. р. Марин Поповић с. р. Мијаило Анђуловић с. р. Стеван Ценић с. р. Илија Аврамовић с. р. † Никола Кожича. † Живо Груић. Посланици окружја крушевачког: Мијаило Живановић с. р. Никола Лачевић с. р. Миленко Гаић с. р. † Стеван Обреновић. † Сима Миленко-вић. † Милић Савковић. Посланици окружја пожа-ревачког: Алекса Николајевић с. р. † Сава Милој-ковић. † Станко Стевановић. † Јован Здравковић. † Димитрије Криуловић. † Радоје Живковић. † Стеван Јанковић. † Станко Стевановић. † Марко Тодоровић. † Павле Будимировић. Живо Јовановић с. р. Станоје Ђорђевић с. р. Марко Илић с. р. Сте-

ван Милићевић с. р. Посланици окружја подрин-ског: Игуман М. Троноше Петар с. р. Риста Панић с. р. † Видак Трипић. † Пантелија Милинковић. Мићан Ристић с. р. Посланици окружја рудничког: Јован Ш. Јовановић с. р. † Милош Радисављевић. † Јаков Раковић. † Трифун Маслаћ. † Јован Ра-довановић. Посланици окружја смедеревског: Петар Нешић с. р. М. Матић с. р. Милош Илић с. р. Иг-њат Б. Лукић с. р. Милија Радовановић с. р. Воин И. Радисављевић с. р. Посланици окружја ужич-ког: Деспот Вучићевић с. р. Милан П. Стоић с. р. Милан Ускоковић с. р. Сава Зотовић с. р. Петар Стевановић с. р. Захарија Захарић с. р. Ристо По-повић с. р. Матија Поповић с. р. Посланици окружја шабачког: Димитрије Ђ. Главинић с. р. † Илија Берић. † Бранко Бајчић. † Иван Мајсторовић Ми-лан Ђирић с. р. Јован Јуришић с. р. Иван С. Не-дић с. р. Илија Шумацац с. р. Посланици окружја чабанског: Архим. м. Студијце Себастијан с. р. Василије Ивановић с. р. † Паун Милинковић. † Риста Јонћ. Јован Павловић с. р. свешт. врбски. Јован Павловић с. р. Мића Белопавлић с. р. Посла-ници окружја ћупријског: Вуле Поповић с. р. Јо-ванча Стојановић с. р. Лазар Симић с. р. † Мијаило Лазић. † Милојко Стојковић. Ђорђе Поповић с. р. Посланици окружја јагодинског: Тодор Стојадиновић с. р. † Миленко Бунтић. † Вушица Миловановић. † Сима Јанићијевић. † Јован Милинковић. † То-дор Обрадовић. Арсеније Живковић с. р. Јован Јо-вановић с. р.

Друго јавно предавање у Новоме Саду.
(Овај чланак излази и у „Матици.“)
А. Х. У недељу, 8. октобра, беше друго предавање у дворани „код царце Јелисавете.“ Одбор, који при-ређује та јавна предавања и који је обећао, да ће-их сваких четрнаест дана држати, морао их је на-неко време због болести и због мутовања неких-својих чланова прекинути, ал' сада, како тих сме-етња више нема, надамо се, да ће та предавања-учестати, особито кад видимо, како наш свет за-таке ствари јако мари и како на та предавања све-то више долази.

На том другом предавању прво је говорио-Стева Павловић „о карактерима.“

Разложивији најпре шта је то карактер, да-је он најме свесна воља у човека да нешто посто-јано ради по својој уверењу, не обзирајући се ни на-какве спољашње сметње, — прешао је на историју-света, те је у неколико вештих потеза споменуо при-мера ради карактер Сократа из грчке и Јулдија Ју-нија Брута из римске повеснице. Као узор-каркте-ра, на којег се само можемо угледати, али као слаб-и људи никада та не можемо достижти — напомену-нам Христа спаситеља, који је ради среће људске-проповедао истину и ради ње све патње претрпιο.

Прешавши на српску историју предавач нам изве-де пред душу јунака Милоша Облића, рекавши, да се у његовом духу огледа карактер правог срп-ског витеза, који свој нос знаде спојити са по-носом народа српског и дати углед јунацима свију-времена. С Облића пређе предавач на Карађорђа, а-од овога на Краљевића Марка, наводећи, да се у-Марку огледа управо карактер целог нашег народа, по-што је народ наш, слезавајући његова дела, сам своја дела и себе самога спевао. Показавши-тако предавач какова су благодет правни а особито-увзвешени карактери по човечанство, заврши тиме, да наш народ има лепих врлина у себи, само тре-ба да се развију. Неје нам — вели — доста да и-мамо научених људи него и о племенитих срца и-честитих карактера. На карактер треба матере срп-ске децу из малена да навикавају, да их уче да-истину говоре, да су смирани али да ником не-да-снају нити се удворавају, да поштење и у најма-њем делу показују. Синови и кћери српске нека се-не понесе како мало што науче, него нека послу-шају савет старијег и паметнијег. Тако радећи-учинимо да сваки благослов буде у породицама, а-отуда у целом народу. Кад се учврсте карактери-нестаје раскоша, сујете, селетака, неслоге, раздо-ра у народу нашем. Врлине, које су у народу срп-ском још неразвијене, показују да га чека велика-будућност, ако само узана те врлине развити и-у-савршити. Јер народ, који је преко 400 година био-у ропству, па ипак неје коменуо, него је остао-чврст и задржао свој јуначки понос као и пре-ропства, заиста се може надати дичној будућности. Као-што природа даде чврстину и сјајноћу драгом ка-мену, да блиста на крунама владалаца земаљских, тако српском народу даде постојанство и јуначки-понос, да блиста на круни земаљских народа!

Иза Стева Павловића изађе на говорницу Лаза-Костић и рече, да је хтео говорити о „српским-јунацима и њиховим женама“, али да се бољем до-мислио те ће да рече коју у опште „о јунацима-и њиховим женама“, на ће тако донети и на српске-јунаке и њихове жене. То чини с тога, што је већ-у самом наслову нека противност појмова, која-би могла бити по говорника фатална, ако би која-половина у публици казала, да је то тако можда-само у српских јунака и у српских жена. Ми-ћемо то предавање, кад га доврши, донети у-нашем листу, а за сад ћемо само да наведемо главне-мисли говорникове. Предавач је рекао од прилике-ово: Природа је сваком створу своје дали и услове-даљег развијања и напредовања. То се види и у-овој природи, што се зове мртва, у камењу, особито-пак у постајању кристала. Ал' у живој природи мо-гуће је напредовање само постајањем нових а не-стајањем старих облика, тако, да сваки нестанак-носи у себи клицу постанка бољег, лепшег, савр-шенијег облика од пређашњег. Ал' то постајање-може бити само тако плодно, ако је облику, који-нестаје, извесно, да ће га заменити бољи, ако-му је извесно, да ће његовим пропадањем одржати-и унапредити живот целом оном роду, у којем и-он живи и гине. Да је то закон у свој природи, ви-ди се и у нагону животња. Закон тај: да поједи-нак мора пронаћи због напретка целине, огледа-се понајобилатије у човеку, само што то постаје-у човеку већ с епосним, хотимичним и пропадањем. Само онај, који је кадар свесно се одрећи каког-добра, које би само његовој личности користило, да-тине унапредити свој род, само је тај заслужно-име човека; а ко је кадар дотерати у том одри-цању до свесног прегора и самог живота-свога, у томе оличене напредак рода његовог, тај-је заслужно, да се назове мучеником рода-свога. Ко је пак готов изменити у свако доба жи-вотом својим срећу народа свога, ал' донде, до-ка та жуба не наступи, не бега ни од каке насладе-у животу, шта више гледа да их тим јаче исцрпи, тај

не ће до душе бити мученик, ал' може бити-народни јунак. Тешко је строго поделити те-две струје бораца за начело напредовања и слободе;-јер има мученика, који се несуд одрицали свију-наслада живота, па су ипак већи мученици од свију-испосника, једноудника и пустињака, и пр. Исус-Христос, који се тужио на Фарисеје, да га грде-пацијаном извелоцом.

И мученик и јунак полагаје свој живот за бољи-живот народа, за бољи живот целог човечанства. И-мученик и јунак може ипак наизајност наслади и у-свом животу, јер баш тиме му је већа заслуга, кад-га принесе на жртву. Ал' највећа је разлика, што-мученик влада тим насладама, а у јунака наслади-владају њиме. Мученик ће само за то уживати, да-се нагледа ништавости свога уживања, ако тиме-не добија живот целог народа, или каког напред-ног начела, које се тиче целог човечанства; а у-тренутку смрти ужива у помисли на величину-жртве, што је приноси срећи целине. Елем у му-ченика је наслада и прегореваше жи-вота у слози, у хармонији, једно друго-подржава, једно друго ублажава. Хри-стос и Самарјанка на кладенцу најлепша је појава-тог праоблика мученичког.

Са свим дручницима јунак у тренутку опас-ности живота слабо помишља на наслади тог жи-вота, а у тренутку насладе још је слабије помиш-љати на опасност. Овде долази питање: у чему на-лазе јунаци особиту насладу живота? Одговор је: у-лепим женама и у добром вину. А за што налазе-јунаци толику насладу живота у лепим женама?

Први је задатак јунака залагати свој живот за-обрану свог народа, за обрану човечности и чове-чанства, залагати га у боју јуначком, у боју муш-ком. Нема појаве, у којој би се мужство чистије-огледало, него што је бој, и нема појаве, која би-противнија била начелу женства, него што је бој, него што је ограние смрти. На баш за то, што-јунак у боју, у прегоревашу живота, доспева до-вршка мушког начела, баш за то мора на другом-крају, у наслади живота, баш за то мора наћи-крајну противност мужства, мора наћи жену. И-то је узрок што су се сви јунаци свију народа и вре-мена после боја најрадије бавили са женама, што-су сву своју жештину, која им је преостала од на-миривања мржње у крвавом боју, жртвовали мрж-њиој противници љубави.

Тако јунаци. А како жене? Како су оне пре-дусретале ту љубав јуначку?

Предавач узима у помоћ прво и прво свето-писмо и то стари завет па по њему говори, како-је Бог створио Адама и како га је кушао, је ли-добар јунак, па из његовог ребра створио прамајку-нам Еву, а Адам одмах потече, да изгуби сво-друга ребра своја, а да добије то једно ребарце. Бог, видивши ту тежњу праоца нашег, забрани и-њему и Еви плод знања и плод живота, што беше-изникао у сред раја. Тиме је Бог хтео да напомене-Адаму, да му се ваља ограничити у сваком жи-вању живота. Ал' наша прабаба по наговору пози-ијеног ђавола окуси од забрањеног плода, па јој дође, да је тај плод веома сладак, те наговори Адама да-га и он окуси. На томе се оснива првенство жене-пред мужем у погледу куца, што и сада још влада-а и владаће докле се год буде делио живи свет на-мушки и женски. Адамово колено осуђено је по-томе, да за то пати, што је Адам дуже остао веран-божијој забрани него Ева, а свино колено као да-је за то награђено, што му се прабаба приводела-ђавољу.

Говорник разлаже, како је јеврејско сваћање бо-жијег суштества у тој приповеци постанка човека-и жене веома чудно. По томе долази каода Бог или-није знао, како ће се Ева владати према забрани-му, што се не слаже са свезнањем божијим, или-да је хтео навести људе на зло, да им покаже своју-осветну моћ, што се истина слаже са јеврејским-сваћањем, ал' је хришћанском сваћању у св-милостивога оца сасвим противно.

Предавач обриче да ће у даљем свом предавању-продужити и можда довршити свој предмет и да-се види, да кривица евиних кћери зависи од по-нашања адамових синова.

Кад је Лаза Костић своје предавање свршио-изађе на сред А. Халић, јављајући, да му се, као-одборнику, пријавио Владимир Јовановић у жељи да-неколико речи рече на говор Лазе Костића, па о-тога умоли збор да послуша примедбе, које ће да-учини.

Владимир Јовановић у лепом и живом свом-говору, којег је публика бурним одобравањем по-пратила, рекао је у главном: да он не признаје-разлике између јунака и мученика као што је по-стави Лаза Костић. По њему нема јунака, који не-је уједно и мученик, нити мученика, који неје уједно-и јунак, само што ваља разликовати морално-е-изично јунаштво. Ко морално јунак може неко и-да не буде физични јунак, а тако исто и физични-јунак може да небуде морално јунак. Ако је морал-лан јунак мученик у колико нема физичног јунаш-тва, онда је и физични јунак мученик у колико му-недостаје моралног јунаштва. Сагласност моралног-и физичног јунаштва, је то право јунаштво. Пред-ставник таког јунаштва је у нас Срба, за оно време-кад је живео, Марко Краљевић, а у новије доба-Гарибалдија.

Што се жена тиче, разлика, коју је Библија по-ставила, не одговара напретку, којег је учинила-философија историје, која је доказала, да је мушка-и женска природа у главном једнака.

Лаза Костић у свом одговору на те примедбе-позива се на оно, што је казао, да је, истина, веома-тешко означити строго разлику између мученика и-јунака, али је он то морао учинити по томе, што је-намислио говорити о српским јунацима и њиховим-женама, а и пр. народна песма „о невери љубе-Грујичине“ и о смрти „Момчила војводе“ не може-се лако дручнице протумачити, него том деобом-појма о мученику и јунаку.

У погледу сваћања женске природе обриче, да-ће се опширније изјаснити у ком допнијем предавању-И тиме се врши овај intermezzo, који је у по-блике на живо допадање и одобравање наишао.

После тога узе да говори Тоша Недељков-доласку Срба у земље, где данас живе.

Започивући предавање своје спомиње о-врњи де, који у четвртот века почеше прелазити-у и који учинише да се и мирни Словенци-ше претати се својих земаља и прилично, о-разне крајеве. У време те опште сеобаи смо, да-и Срби из закарпатских предела и поев кон-

штати југу, и у седмом веку видимо их, како пре
лазећи балканске земље, заузимају стална седишта
у земљама између Дунава и Саве, Мораве, Шаре
и Јадранског мора.

Кад би од њих пошао на север и исток, на-
шао би у то време сува ердна словенска племе-
на, која се настанише по питомих пределима поду-
навским и по неприступним равнинама закарпатским.
Почеше прикупљати своју снагу и подизати силне
државе, те кад се на западу поделила верденским
уговором царевина Карла великог, видимо по целој
источној Европи како се развијају младе и силне
државе словенске: више Дунава па све до источног
мора шири се велика Моравска; од Моравске бли-
зу Цариграда пружа се велика Бугарска, а на је-
дној страни од њих лежи Пољска и Русија, на дру-
гој пак српске и хрватске земље. Све су те државе
пуне снаге, ал' највише што их уздиже, то је на-
ука хришћанска, коју сви жељно слушају прима-
ју из уста апостола својих Кирила и Метода. Зад-
о јено једном истом науком и уједињено једним истим
језиком Словенство ведрим лицем погледаше у бу-
дуност.

Али у том најбоље силне околности с поља и
поручише или умалише ону величину, која се ме-
ђу Словенима поче подизати. Уређење државно, које
не беше поникло из појмова и обичаја словенских,
него пренето у духу суседне Немачке и Византије,
морало се растројити, кад најбоље страни народи,
као Мађари и други у сред Словена, и раставише
их једно од другог, и кад се једни приклопише за-
падној а други осташе при источној цркви.

Од тог доба осташе јужни Словени растављени
од северне своје браће.
Срби живеше у покрајинама, које су заузеле на
балканском полуострву. Приживиши хришћанство и
поделивши се у више жупанија, управљали су се
сами све докле, док их Византија 1019. године не
покори са свим својом влашћу и постави им грчке
управитеље, почев је пре тога са Бугарском тако
исто учинила. По после двадесет година Срби усташе
под Војславом и ослободише се од грчких господара
и започеше на ново самостално живети.

То је у кратком изводу садржај његовог преда-
вања. На последку изјављује, да је овим хтео да
обрати само шаљку на почетак живота српског на-
рода у данашњим земљама, како би се могла и про-
дужити предавања из српске историје и представити
део живот српског народа у главнијим моментима
његовим.

И тиме се сврши друго јавно предавање и пу-
блика се развије у најбољој вољи.

Нови Сад 11. окт. Као што је познато,
у хевешку жупанију послало је министарство
кр. повереника, који ће власт садашњој жупа-
нији одузети и сам је са дотичним чиновни-
цима извршивати. Жупанија је у своме запи-
снику против те — као што она вели — не-
законе наредбе министарске оградиле се и се-
би задржала право, у своје време тај увредан
поступак у нов претрес узети, а сада пак сил-
ни углавити се, а свану одговорност одбацује
од себе.

— На збору рајхсратског од 5. окт. било
је велике препирке због Јеврејке Саре, кне-
ри, некога Радамскога у Галицији. Она покра-
де оца те побеже у бенедиктински монастир,
где навалише против очеве воље да је покр-
сте. Отац то јави др. Милелду телеграмом, и
иште помоћи. Кад ово Милелду поднесе рајхс-
рату, после дуге препирке прими се предлог
Пратоберера, да жалбу задовољи. Јеврејки је
настала 17-та година.

— Прво двадесет община аустријски да-
досе протесте против конкордата. Баш се сви
сложише, да дођу главе конкордату.

Нови Сад 9. октобра. Овдашња црквена
община раваслала је следећи распис цркве-
ним общинама у епископији Бачкој:

„Подписана православна српска община у Но-
вом Саду поднела је њег. светости српском патри-
јарху и митрополиту г. Самуилу Машперићу ниже
изложену молбу, ради тога, да се што скорије по-
пуни епископска столица дијецезе Бачке, и има част
горешменовану славну общину као сарадницу своју
у епископији Бачкој пристојно умолити, да би из-
володела потребу ту, да се речена епископска сто-
лица што скорије попуни, у расуђење узети, у
случају сагласија ову общину својом представком
код њег. светости подпомоћи, и ову общину о за-
кључењем и учињеном кораку известити.

„Ова је община и високопросвештене Епи-
скопске српске о учињеном кораку известила, да би
као чланови синода настојали, да се архијерејски
синод ради избора бачког Епископа што пре сазове,
Из главне скупштине православне црквене срп-
ске общине у Новом Саду дана 14. (26.) септам-
бра 1867. године држане.

Борђе Новић, с. р. Тома Зековић, с. р.
подпредседник. актуар.

Ваша Светост!

„Колико је епископ по цркви, и православни
народ у епархији потребан и нуждан, показала је
православна црква наша на анкирском сабору, кад
је определила, да у удвој цркви за три месеца
дана епископ постављен буде, ако каква неизбежна
нужда време не продужи.

„Ако је та потреба и у којој дијецези, то је
ванста и у Бачкој, јер је епархија ова по видном
од Ускреса ове године, у ствари пак и од дужег
времена без архијерејске делотворне управе, пошто
је блажене памети епископ Платон последње две
године дана не само због дубоке старости, но и
због болести препречен био, архијерејске дужности
у оној мери изнувати, у којој би то и сам же-
љно био, и тако поред свију његови заслуга за цр-
кву и народ, и просвету народну, које ова община
ни по и уважава, може се ипак рећи, да је без ње
онда државне духовна управа епархије у последњем
личву оскудна била.

„И је пак и од његове смрти канонично вре-
доби. И је се столица дијецезе попунити има ис-
према гдне само да нема никакве неизбежне нуж-

де, која би време продуживала, него је баш крајна
нужда и потреба, да се дијецеза попуни.

Истина да је црквено-народни конгрес српски
од године 1865 закључио, да се по првом упразне-
њу столице Бачке дотација Бачке епископије, Си-
риг, са народним фондом комасује, што ова общи-
на, ма да је противу његов интереса, и из зира на
общти народни интерес одобрила: — али и та о-
колност неможе пречити, да се епископија Бачка
не попуни, јер прво, ништа не стоји на путу, да
се међутим још саборско закључење од највишег
места не потврди, око чега ваља светост настојати
може, друго и пре тога потврђења може се и имао
би се нов епископ Бачки с том каутелом олакром
изабрати и поставити, да по потврђењу горњег са-
борског закључења нема право на добро Сириг,
або чега би се једино инсталација донде одложити
могла, и међутим би пак епархијска црква своју
подуну духовну управу имала.

„Учито подписана црквена община усудује се
по изтезају каноничког рока ващо с ветости пониз-
ну молбу поднети; да би благоволили што пре
нужне кораке учинити, да се дијецезанска столица
Бачка попуни, односно архијерејски синод за избор
епископа бачког благонаклоно сазове.“

Из главне скупштине православне црквене срп-
ске общине у Новом Саду дана 14. (26.) септамбра
1867. године држане.

Борђе Новић, с. р. Тома Зековић, с. р.
подпредседник. актуар.

НОВИЈЕ.

— Кнез Михаило примио је скупштинску
адресу, коју смо напред саопштили, овим ре-
чима:

„При свем том, што сам навикнут, да ми
се народна скупштина у својим адресама, а
преко ње и цео народ одзива се љубавију, по-
верењем и оданости, ничим мање, ја сам да-
нас тронут више него игда вашими изразима,
са којим оцењујете мном положени труд, да
савестно извршим дужности српског владарца,
да одговорим позиву Обреновића.

„Фала вам на оцени моји трудова, фала
вам на изјављеним осећањима признателности, са
којима подстрекате у мени нестрпљење, да
што пре похитим к испуњењу патриотички же-
ља народа српског које су, и по себи се ра-
зуму, неразлучне од мој жеља.“

— Из Београда нам пишу, да се тамо 8.
т. м. био равнео глас о распушту скупштине.
Прота из Јагодине, Ј. Јовановић, жељно је да
саслуша скупштина његов предлог за адресу,
по коме би се, међу осталим, захтевала: сло-
бода штампе, одговорност министра
пред скупштином, независност скуп-
штине у речи на скупштини. Уде-
шено је, те је вабином гласова закључено, да
се тај предлог и нешта у скупштини, а како
ли да се о њему већа. У идућем броју више
о томе.

— Милан Кујунџић сметут је, као
што чујемо, са знања професора у великој шко-
ли, зато што је при избору београдских по-
сланика за народну скупштину, дао глас за Је-
врем Грујића?

— Сими Поповићу, ђаку у великој шко-
ли у Београду, заповедила је полиција да од-
ма иде из Београда у Војводину (одкуда је);
јер се подозрева да је недавно у Новом Саду
био! Тако је и турски паша подозревао на
оне путнике који на „Германији“ погинуше.
Како се београдски министри у своме зулumu
нимало неразликују од турских паша; ма да
јавно протестују противу тога што наше чине!

ИЗЈАВА.

Подјатични лист „Напредак“ донео је у свом 75
броју 20. и у 78 од 30. септембра о. г. један из-
вештај о седници српске православне общине у
Новом Саду 28. септембра.

Община мисли да је дужна изјавити, да је све
што год је у споменутом извештају речено о та-
дашњем понашању общине, особито пак што год
је речено о речима и о понашању общинара дра
Свет. Милетића а једаред и дра Стеву Павловића,
да је све то које било изложено које пак
са свим измишљено, и ако су местимце поје-
дине речи или реченице од прилике онако саопштене
као што су речене, оно или су с очевидном злом
намером искривиле из осталог говора или су свугде
попраћене тако опадачким и извртачким тумачењем
и тако подметачким примедбама, да се српска пра-
вославна община мора овим оградити пред лицем
српског читалачког света једаред за свагда
против так извртања и подметања, и да мора из-
јавити, своје дубоко сажаљење, што се јавност њени
седница на тај недостојни начин употребљава на
зло, и што се тиме осујећава говорничка слобода,
која је још већи драгоцен устанак него јавност збо-
рова, пошто се тим начином присиљавају поједини го-
ворници или да се упуштају у циљарска протери-
вања без краја и конца, или да презају при свакој
речи од мучки заседа каквог му драго злогучка.

У Новом Саду 8. (20.) октобра 1867.
Борђе Новић с. р.
председник общине.

ИЗЈАВА.

У једном од последњих бројева „Напредка“ чу-
јем да стоји нова, безобразна лаж; стоји, да сам
ја у кишфалудиним друштву Српски народ пони-
жавао, говорећи да је неизображен, шта ли ја тамо
знам.

Од како сам члан тога друштва, ја сам само
једаред имао каде у седницу отићи, и том прили-
ком нисам имао повода да што говорим, нисам ни
речи, али ми једне речи пресликао.

Ево читаоцима тог „Напредка“ нове прилике,
ако им је истина света, да се увере о правцу и на-
мери тог јадног листа.

Ја би могао искати доказа, и унапред рећи ко
ми у име, у част дира, ко ме хулителем народа
пронио а не доказује, да су то сами ниткови. Ал
то је већ толико пута чињено, према њима то не
помаже.

Ако ко оће да се увери о моме неерском по-
нашању, нека иште доказа од ти славни људи. Ја
остајем при свом уверењу, да овака чуда Бог више
није створио, тако безобразна листа још ни један
народ није заслужио ни трпео, тако безобразна чу-
довишта и пакосни лажа ни у једној литератури
нема, као што га турски Срби у најгоре доба „На-
предком“ стекосе.
Јов. Јовановић.

ИЗЈАВА.

У прошлом броју „Заставе“ новосадски допис-
ник под знаком — у извештају о општинском ра-
ду ради избора патријарха, рекао је да сам ја је-
дини противан био славу депутације патријару и
писмене преставке. Ово није истина. Ја сам само
просто интерпеловао председника, ко ће по дпи-
сати ту преставку, сам председник с
биљежником, или сви општински чла-
нови. Оволико за љубав истина.“
Емил Чакра.

*) Г. Чакра није само просто интерпеловао, него
је на интерпелацију члана г. Борја Ракића,
шта оно г. Чакре интерпелацијом мисли, од-
говорио напоследку, да он, кад би сви под-
писивали, свом подпису примедбу додао, и по-
што је иначе приметио, да се неслаже, није
се могло дружије узети, но да је предлогу
противан био.

ПРИПОСЛАНО.

Ја сам писао под знаком р допис из Руле о
сему, што се тада држало. Тео сам просто извеште
да дам српском свету, а мислио сам да је нужно
да главни садржај поједини говора, наравно у колко
сам их се могао сетити, нацртам. Писао сам то по
својој вољи, као што је и други то исто чинити мо-
гао. У 89 броју „Заставе“ под „Припослано“ из-
шао је Бранко Николић да каже, да сам му наме-
ћао мисли, о којима и неснева, те ме беди да из-
врштем ствари, — незнам у чију корист — и да сам
пристрастан према њему члану омадинском, који
исто начело заступа са мном. Ја незнам које начело
заступа Николић, а ако је то да се „тек просветом
напредовати може“ онда нек му је на знање, да
мора бити отвореног поља за критику — слободе
дакле — јер је критика не мали чинац протесте.
Ја нисам истина Тео николићев говор критиковати,
само сам се морао зачудити, да се може о моралу
код Инглеза говорити, а да их човек са те стране
не осуди. Погледај брата, на породичан живот у
Инглеској, па ма колко да си инглеске крви мора
те првен подићи. Нетражи на запању узору у мо-
ралу, већ у словенским колебама. Што нисам напо-
мену у каквој је свеви ово ил оно у николићевом
говору, то је зато, што нисам могао цео говор на-
водити, као што нисам то ви код други говора чи-
нио; а наравно да Николић зна боље свој говор на
папет. Знам да се о овакој теми неможе једнако по-
пуларно говорити и ипо што више многостручности
истих, само на селу нек на чин говора буде један;
а тема о просвети у осталом држим да је врло бла-
годарна. Што се тиче мог говора по народности на
селу, то зна публика оног вечера, да ли је „високо-
коучено“ било; а о неким „таирашима“, што их
Николић спомиње, нисам говорио. Казао сам да је
претерано, кад неколицина благује о тронку народ-
ном; јер се обично са те стране слободницима пре-
бацује претераност. Што се слоге тиче, за којом
Николић важије, ту држим да се она неодржава лас-
кавим и лелим речима, већ са свим другим чим. Ни-
количеву теорију о „високоучености“ и „највисо-
коучености“ остављам; јер ме се не тиче.

Толико брату Николићу за умирење и моје о-
правдање пред светом.
У Прагу 1. октобра 1867. Милан Борђевић.

Књижевне новости.

ЗМАЈ.

12-им бројем, завршили смо Змајево прво
погодије 1867. — Овим отварамо предплату
за 12 бројева, који ће до краја ове године
изаћи, а тиме ће се накнадити што Змај од
јула месеца излазио није.

Одправљање ће бити тачно. Милован Јан-
ковић, од сад сауредник Змаја, примаће над-
гледање администрације, и што сам нисам мо-
гао смоћи, сад ће се моћи.

Цена је за идући 12 бројева 2 фр.

Позивамо пријатеље на нову предплату —
а и дужнике да своје учине. Сад се нико на
рђаву годину тужити неможе.

Дужникс ћемо још једаред писмено (на-
равно у неплаћеном писму) опоменути, ко се
и на то не одзове, мора ћемо и јавно поименце
у „Змају“ позвати.

Нека нам нико не замери, ако му даље
пишање листа, због непослате предплате, о-
буставимо.

У Пешти 7. октобра 1867
Ј. Јовановић
уредник и издаваатељ „Змаја“.

Историја народног образовања код Срба.

Прва књига већ се штампа и до Митровадне
биће сасвим готова. За то јанљам свакоме, који
жели ову књигу добити нека се уише најдаље до
Митровадне, јер ћу само онолико књига штампати
колико буде уписаника. — Књига ова награђена је
из фонда И. М. Коларца, па за то сам и означио
малу цену да је сваки може лако набавити. Цена
је за Србију 6 гроша, а за Аустрију 60 нов. а. вр.
Новици се полажу кад се књига добије у руке; али
имена уписаника нека се пошљу то пре да се мо-
гу на крају књиге штампати. — Моје пријатеље и
познанике молим да се потруде и да скупе што
више уписаника, јер овака књига која говори о на-
родном образовању треба да се што више растури

по народу. Ко пошље 10 уписаника добиће је
књигу на дар. — Имена уписаника из Србије и
се шаљу у Београд или г. Стеву Раичевићу а
тору држав. штампарије, или г. Јошу Авакумовићу
секретару апелације, како коме буде удељеније; а
Аустрије нека се шаљу у Нови Сад г. Хаџићу
кретару Матице. — Молим све уреднике срп-
ских хрватских листова да ову објаву прештапају.
15. Септембра 1865. Алимпије Васиљевић
професор.

Изишла је у Београду: „Наука о васпитању“

Други део. Васпитавање мале деце. По про-
сору Рик у још неким писцима од дра Дим-
трија Матића. Прегледала и одобрила школска
комисија. Цена је 6 гроша чарш.

„Тодјина старост.“

На први позив мој, досад ми се јавило јед-
но 40. предплатника. Зато сам принуђен продужити
рок још за месец дана. Ако ми донде одзива
најем, бар толико, да књига на свет изаћи мож-
ја ћу онда предплатницима новце вратити, — а с
сад ћу бар за себе спокојан бити, кад се српски
књижевницима буде пребацивао нерад.
Ј. Јовановић.

ПОЗИВ НА ПРЕДПЛАТУ.

Од првог октобра т. г. излазиће овде у Вршци
српски местни лист под насловом:

„Вршачка кула.“

Као местни лист посвећена је „Кула“ поглавит
локалним интересима, сваковрстним огласима, тр-
говини, обртности и пољоделству; а као српски
сист доносиће „Кула“ — у колико јој простор до-
пушта буде — прегледе и извешта народних уста-
нова као и све оно, што је по народно унапредо-
вање корисно. — „Вршачка кула“ излазиће на по-
већем табаку недељно једанпут. Цена је овом ли-
сту: на годину 4 фр., на по године 2 фр., и
четврт год. 1 фр. Предплату прима администра-
ција овога листа „Књигопечатња Јована Е. Кирх-
нера у Вршцу.“ — Огласи, објаве као и све што
је за лист намењено, шаље се уредништву, а ово
ово се у бол. улици бр. 1886 налази.
Вршан 24. септембра 1867.
Јован Е. Кирхнер Мита Ф. Поповић.
издаваатељ уредник.

ЈАВАН РАЧУН.

Приликом другог јавног предавања, у не-
дељу 8. октобра о. г., пало је на каси: 34
фр. 90. н. а. вр. Трошак је износио, и то
за дворану, осветљење, штампање позивниц
и т. д. свега: 17. фр. 90. н. а. вр. Преостало
17. а. вр. У горњу своту примања долазе:
доброволне прилоге дали: Амалија ил. Стр-
тимировића 1. фр.; Вујић, богослов, 1. фр.
др. Данило Медаковић 1. фр.; Софија Паско-
вића 1. фр.; др. Васа Максимовић 1. фр. а. вр.
У Новом Саду 10. октобра 1867.
Младен Р. Стојковић.

ТРГОВИНА И ОБРТНОСТ.

К. и др. Пешта, 8. октобра. На страним тржи-
штима цена је рани знатно спуштена услед вели-
ких довоза; отуд и на овдашњ. тржишту цене ра-
падају. Шенице је продано 120,000 ваг., по цен
спуштеној са 15—20 н. код прве врсте, а 35—40 н.
код нижих врста. Ражи је спуштена цена са 25 н.
Јечму је остала стара цена. Овас се у почет-
недеље више тражи, на измаку недеље ослабила је
тражња; цена му је са 5 н. спуштена. Кукуруз
нема много, зато му се цена подиже. Релиџија
цена као и прошле недеље. Пасуљу је повећана
цена 50—60 н.; мало га се довози, тако да се тражи
неможе подуну измирити.

Шпиритусу цена је 59 1/2, новом 58 1/2. Шл-
вовица српска намало се продаје, по 22—22 1/2.
Свињској масти цена је: варшкој 42 1/2, се-
ској 40 1/2 фр. Суве шљиве босанске цене су
буј дима 13 1/2 фр.; славосне по каквоћи 12—12 1/2.
Пекмеу од шљива цена је: босанском ме-
врсте 11 фр.; славосном 10 1/2 фр. — 10 1/2 фр. Ораш
продају се: угарски по 8 фр., српски транзитио
6 фр. Цеђеви мед цени се 23 фр.; нецеђеви 20,
21, 22 фр.; белог нема. Шпигарки старој ове
врсте, цена је 21—22 фр.

Курс бечке берзе.

Акције народне банке — 67.
5% металик — 553.
Заем народни — 644.
Дукати — 59.
Аустријско сребро — 123.50

Сад возе пароброди:
Из Новог Сада у Пешту: недељом, уторником и четв-
ком у 1 1/2 сата по подне.
Из Новог Сада у Земун: недељом, уторником и четв-
ком у 12 1/2 с. по подне.
Из Новог Сада у Оршаву: четвртом 12 1/2 с. по п.
Из Земун у Сисак: петком ујутру.
Из Сиска у Земун: уторником ујутру.
Из Земун у Сегедин: недељом и четвртом у поди.
Из Сегедина у Земун: средом и суботом ујутру.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.
У Чалми у Срему у срезу Ердвичком остале
штапица учитељска управљена. Плата је учитеља
168 ф. 25 мер. жита; 20 мер. ситни ктгуруза,
хвати дрва и 10 фун. свећа. Желећи исту шта-
доби, имају молбенице своје на четиријехи ар-
дијецезали конзисторијум Карловачки штампари-
и такве са дотичним атестатима што најско-
будући се већ наставленије школско почело, да
подписаном, поднесења даље ради послати.
У Шиду 2. октобра 1867.
Димитрије Марковић
протопрес.